

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til bekæmpelse af korruption i EU: inddragelse af virksomhedernes og civilsamfundets synspunkter

(initiativudtalelse)

(2016/C 013/11)

Ordfører: Filip HAMRO-DROTZ

Medordfører: Pierre GENDRE

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. oktober 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Bekæmpelse af korruption i EU: inddragelse af virksomhedernes og civilsamfundets synspunkter«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som vedtog sin udtalelse den 15. juli 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 510. plenarforsamling den 16.—17. september 2015, mødet den 16. september, følgende udtalelse med 184 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Anbefalinger

1.1. EU bør hurtigst muligt udarbejde en **sammenhængende og omfattende femårsstrategi for bekæmpelse af korruption og en ledsagende handlingsplan, som skal godkendes af formændene** for Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd. EU-formandskaberne og EU-institutionerne bør **i deres programmer** og i det interinstitutionelle samarbejde **forpligte sig til klare målsætninger for bekæmpelse af korruption**. De bør have en fremadskuende dagsorden og fokusere på alle tværgående spørgsmål om korruptionsbekæmpelse i EU og i EU's eksterne forbindelser, på øget støtte til medlemsstaterne og styrket tværnationalt samarbejde, på forbedring af institutionernes integritet og på beskyttelse af EU's finansielle interesser. De vigtigste målsætninger i alle EU's politikker bør være **at fremme gennemsigtighed og bekæmpe korruption**. Strategien bør tage hensyn til anbefalingerne i nærværende udtalelse.

1.1.1. **Den højeste prioritet bør være at støtte medlemsstaterne i deres bestræbelser på at gennemføre og håndhæve** eksisterende nationale, europæiske og internationale instrumenter.

1.1.2. Der bør som led i det europæiske semester **gøres status over strategiens fremskridt**, idet der tages hensyn til Kommissionens rapporter om bekæmpelse af korruption og regelmæssige undersøgelser. Forekomsten af korruption bør også tages i betragtning i EU's overvågning af, hvordan retsstatsprincippet opretholdes i dets medlemsstater, og bør specifikt behandles som en af betingelserne i de økonomiske støtteprogrammer, som aftales med medlemsstater og tredjelande.

1.2. **Styrket og inkluderende tværnationalt samarbejde om korruptionsbekæmpelse** bør være det centrale begreb i strategien:

1.2.1. Kommissionen og EU's medlemsstater bør **styrke det tværnationale samarbejde om bekæmpelse af korruption** i forbindelse med den fornyede EU-strategi for den indre sikkerhed 2015-2020, COM(2015) 185, **forbedre koordineringen** mellem de relevante instanser (OLAF, Eurojust, Europol, Ombudsmanden, Revisionsretten) og **sikre effektiv forvaltning** af det europæiske antikorrupsionsnet (EACN). De bør **udvide udvekslingen af bedste praksis og styrke koordinationen og samarbejdet mellem de nationale offentlige anklagere** i tværnationale straffesager, f.eks. i forbindelse med inddrivelse og tilbagelevering af aktiver fra kriminelle forhold.

1.2.2. Det Europæiske Råd har en **afgørende ledende rolle** og kan tilskynde til bekæmpelse af korruption ved:

— at iværksætte programmer til at **øge bevidstheden og fremme undervisning i medlemsstaterne vedrørende værdien af integritet i samfundet og økonomien**: arten og omfanget af korruption inden for politik og den retslige og offentlige forvaltning og korruptionens rolle for undertrykkelse af pressefriheden, udbredelsen af organiseret kriminalitet og udhulingen af konkurrenceevnen, samt til at indlede en dybdegående debat om den fremtidige demokratiske styring i Europa

- at fremme og indføre **styrkede korruptionsforebyggende foranstaltninger**. I denne forbindelse bør der også træffes foranstaltninger for at overvåge og fremme implementeringen af FN's konvention mod korruption i EU (i overensstemmelse med konventionens artikel 63 og resolution 3/1)
- at **øge bestræbelserne på indbyrdes tilnærmelse af de nationale strafferetlige regler**, dér hvor disse er blevet en hindring for effektiv efterforskning og retsforfølgelse af korruptionssager. Der bør rettes særlig opmærksomhed mod en **harmonisering af definitionerne af korruption** og interessekonflikter. Dette vil bedst kunne opnås ved hjælp af EU-lovgivning eller rammer som f.eks. »den åbne koordinationsmetode« med det mål at finde frem til lovgivningsmæssige retningslinjer for medlemsstaterne
- hurtigst muligt at nå til enighed om forordningen om **oprettelse af en europæisk anklagemyndighed (EPPO)** og den nye forordning om **Eurojust**.

1.2.3. **Det sociale trepartstopmøde** bør på grundlag af artikel 152-155 i EUF-traktaten tage stilling til, hvordan den sociale dialog på både horisontalt plan og på sektorniveau kan bidrage til bestræbelserne på at forebygge og bekæmpe korruption.

1.2.4. **Høring og inddragelse af civilsamfundet**, baseret på artikel 11 i EUF-traktaten, såvel som **Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Det Europæiske Regionsudvalg** bør styrkes vedrørende involvering i EU's initiativer til bekæmpelse af korruption.

1.2.5. EU-institutionerne og de relevante instanser bør i samarbejde med medlemsstaterne intensivere indsatsen for at **øge den offentlige bevidsthed** om, hvordan borgerne kan blive involveret i kampen mod korruption, og i den forbindelse fremhæve de rettigheder og retsmidler, der er tilgængelige i henhold til EU-lovgivningen. En informationskampagne rettet mod massemedieføretager vil være nødvendig f.eks. for at sætte fokus på de kanaler, der er til rådighed for borgerne til at indberette mistanke om korruption og misbrug af EU-midler. Dette bør gå hånd i hånd med større gennemsigtighed om, hvordan EU's midler bruges.

1.3. EU bør som supplement til lovgivningsmæssige foranstaltninger iværksætte og støtte alternative foranstaltninger for at **fremme vedtagelsen og gennemførelsen af kodekser og standarder om overholdelse af regler og bekæmpelse af bestikkelse og korruption i de enkelte virksomheder**, i overensstemmelse med internationale, sektorspecifikke og europæiske instrumenter og retningslinjer. Princippet om gennemsigtig og inkluderende inddragelse af de relevante aktører, herunder medarbejderne, bør indgå i den enkelte virksomheds implementering af en etisk kodeks (herunder med passende varslingsmekanismer). For at kunne blive udvalgt til projekter, der modtager EU-støtte, bør det kræves af virksomheder, uanset hvor i verden de befinder sig, at de råder over et forvaltningssystem til bekæmpelse af korruption.

1.3.1. EU bør også benytte fornyelsen af EU's strategi for virksomhedernes sociale ansvar til med bistand fra erhvervs- og handels sammenslutninger og arbejdsmarkedets parter at undersøge, hvordan bedste praksis inden for virksomhedsledelse og -etik kan formidles bredt.

1.3.2. Det nylige direktiv om ikkefinansiel rapportering, ifølge hvilket store EU-virksomheder skal rapportere om deres overholdelse og etiske standarder, hilses velkommen. Det bør **tilskynde virksomheder til at sikre, at standarder for bekæmpelse af korruption, herunder passende varslingsmekanismer, overholdes i hele deres forsyningskæde**, og at også små og mellemstore virksomheder indfører rimelige foranstaltninger.«

1.3.2.1. Det gælder navnlig levering af naturressourcer, som er en hyppig kilde til sårbarhed over for korruption. EU kan tage udgangspunkt i bedste praksis i skovbrugssektoren og lovgivningsmæssige tilgange til konfliktminerale i USA. Kommissionen bør i denne forbindelse sikre en konsekvent fremgangsmåde i revisionen af sin råstofstrategi. Den bør også arbejde med erhvervslivets repræsentanter på EU-niveau med henblik på at udvikle en sammenhængende og konsekvent tilgang til at udrydde korruption i forsyningskæden.

1.4. Kommissionen bør igen **revidere direktiverne om offentlige indkøb** for specifikt at se, hvordan procedurerne gennemsigtighed og pålidelighed kan forbedres. Den bør proaktivt overvåge, hvordan eksisterende bestemmelser om **forebyggelse af interessekonflikter og favoritisme** gennemføres af medlemsstaterne (også på regionalt og lokalt plan), og give mere detaljeret vejledning, hvor det er nødvendigt. Reglerne for offentlige indkøb bør omfatte alle virksomheder uanset hjemsted.

1.4.1. Kommissionen bør sikre, at der findes passende kanaler for indberetning af korrupsion i offentlige indkøbsprocedurer på nationalt og lokalt plan, og give bedre muligheder for klageadgang — herunder for andre aktører end de direkte berørte. EU og medlemsstaterne bør fremme en **høj grad af gennemsigtighed** i disse procedurer. Det noteres, at e-indkøb bliver normen. Opmærksomheden bør henledes på, at oplysninger vedrørende udbudsproceduren og de indgåede kontrakter er tilgængelige på den elektroniske EU-plattform TED (Tenders Electronic Daily) i formater, der er let tilgængelige, og som let kan analyseres.

1.4.2. Virksomheder, der byder på offentlige indkøbskontrakter, bør give oplysninger om deres ejerforhold, herunder den retmæssige ejer af virksomheden. Store virksomheder, der byder, bør **have etableret en robust adfærdskodeks vedrørende bekæmpelse af bestikkelse og korrupsion** (i overensstemmelse med internationale, europæiske og sektorspecifikke instrumenter/retningslinjer). Udlevering af oplysninger bør ske under overholdelse af beskyttelsen af forretningshemmeligheder (jf. EØSU's udtalelse INT/145) og bør ikke hæmmes af forskelle i nationale databeskyttelseslovgivninger.

1.4.3. EU bør tilskynde til anvendelse af sanktioner med **udelukkelse fra offentlige udbud** som ultimativ sanktion for en proportional periode, samt tilsvarende foranstaltninger mod personer i den offentlige sektor som en afskrækkelse mod korrupsion. Kommissionen, Den Europæiske Investeringsbank og EU's medlemsstater bør oprette et EU-dækkende gensidigt udelukkelsessystem, som skal samle udelukkelsessystemerne på EU-niveau og nationalt plan og sikre, at korrupte personer forbydes at deltage i offentlige udbud i EU som forudsat i de nye EU-direktiver om offentlige indkøb (2014/24 og 25). Tilsvarende konsekvenser bør gælde for personer i den offentlige sektor. Udelukkelse af den art bør navnlig overvejes i de tilfælde, hvor en virksomhed er dømt for forseelser eller har undladt at **indføre forebyggende foranstaltninger til bekæmpelse af korrupsion**. Systemet bør tage højde for virksomheder, der har gennemført reformer og truffet passende foranstaltninger til at forhindre korrupte handlinger i at finde sted (»selvrehabilitering«). Anvendelse af »integritetspagter« — tilsagn fra offentlige myndigheder og erhvervslivet til højere standarder for gennemsigtighed og integritet i forbindelse med offentlige indkøb — bør fremmes. Der er behov for øget opmærksomhed om etisk adfærd og regeloverholdelse i statsejede virksomheder og den offentlige forvaltning, både på nationalt og regionalt/lokalt plan.

1.5. EU bør forbedre **gennemsigtigheden af de finansielle strømme** i hele EU. Den seneste tids lovgivning for at forbedre gennemsigtigheden af virksomheders ejerforhold som led i det fjerde hvidvaskningsdirektiv hilses velkommen, men der er **behov for offentlig information** om de egentlige ejere af truste og andre selskabsformer. Gennemsigtigheden af de internationale finansielle strømme ville først og fremmest blive forbedret ved hjælp af forstærket virksomhedsrapportering baseret på internationale sektorspecifikke retningslinjer og relevant EU-lovgivning, som ville kræve, at multinationale selskaber indberetter finansielle nøgletal i de lande, hvor de opererer.

1.5.1. **Bankers overholdelse** af gældende EU-lovgivning skal forbedres. Kommissionen og Den Europæiske Banktilsynsmyndighed bør i den forbindelse spille en mere aktiv rolle for at sikre, at svagheder i gennemførelsen af reglerne i én medlemsstat ikke svækker det overordnede system. Kommissionen bør også bruge sine beføjelser til at harmonisere de strafferetlige sanktioner på dette område for at sikre, at der er tilstrækkeligt afskrækkende sanktioner i hele EU's jurisdiktion. Medlemsstaterne bør endvidere vejledes om at gøre **en offentlig ansats forsætlige ulovlige berigelse** til en strafbar handling som anført artikel 20 i FN's konvention mod korrupsion.

1.6. I mange tilfælde afhænger afsløring af korrupsion af informanternes villighed til i god tro og på et rimeligt grundlag at stå frem. Kommissionen bør forsøge at finde alternative måder til at **fremme beskyttelse af informanter** og foretage en undersøgelse af gennemførligheden af instrumenter på EU-plan, f.eks. en forordning eller et direktiv, under hensyntagen til internationale, sektorspecifikke retningslinjer og de relevante beslutninger fra Europa-Parlamentet. Hensynet til privatlivets fred og forretningshemmeligheder bør ikke forhindre afsløring af korrupsion (direktiv 2013/36/EU (CRD IV)). Der bør endvidere være en passende mekanisme til at beskytte de berørte parter mod ukorrekt whistleblowing.

1.7. Fordelingen og **brugen af skatteydernes penge** via EU's struktur- og investeringsfonde (herunder EFSI) indeholder en risiko for misbrug, hvilket erfaringerne og forskningen viser. Svig hænger ofte sammen med korruption, men efterforskningen er imidlertid hæmmet af svagheder i samarbejdet mellem EU og de nationale myndigheder. EU bør spille en mere fremtrædende rolle i forbindelse med overvågning og revision af brugen af finansiering med udgangspunkt i **princippet om nultolerance over for korruption og svig**. **Den europæiske anklagemyndighed (EPPO)** bør etableres som en selvstændig og effektiv EU-instans med tilstrækkelige midler til at efterforske og retsforfølge ikke alene lovovertrædelser, der påvirker EU's finanser, men også alvorlige grænseoverskridende forbrydelser såsom korruption, sådan som det er fastlagt i Lissabontraktaten. Eurojusts kapacitet bør ligeledes styrkes, da tredjelande, som ikke er omfattet af EPPO, lejlighedsvis er involverede.

1.8. EU bør optrappe sin **deltagelse i indsatsen mod korruption på den globale scene**. EU bør indføre **stærke antikorrupsionsbestemmelser i sine aftaler** med tredjelande. Finansieringsprogrammer (førtiltrædelse, naboskab, midler til udviklingssamarbejde, oversøisk støtte osv.) bør indeholde skrappe konditionalitetsbestemmelser med hensyn til håndtering og forebyggelse af korruption (herunder for at beskytte midlerne selv). Der skal indføres robuste mekanismer til at overvåge implementering og effektivitet.

1.8.1. Der bør træffes foranstaltninger for at sikre, at europæiske virksomheder, der overholder etiske standarder, beskyttes effektivt både på det indre marked og på den internationale scene mod konkurrenter fra tredjelande, som ikke overholder sådanne principper. Et af disse beskyttelselementer bør være, at »kontraktbetingelserne bør udformes på en sådan måde at risici i forbindelse med kontrakten fordeles retfærdigt« (jf. betragtning 65 i CEF-forordning (EU) nr. 1316/2013). Dette princip bør medtages i teksten til alle EU's instrumenter, der beskæftiger sig med EU's midler.

1.8.2. EU bør også styrke indsatsen for at **forhindre, at dets finansielle system bliver et tilflugtssted for sorte penge**. Begivenheder i de seneste år i for eksempel Afrika, Mellemøsten og Ukraine har vist, at bilaterale tilgange til inddrivelse og tilbagelevering af stjålne aktiver ikke slår til. Kommissionen bør spille en mere aktiv rolle med hensyn til at yde bistand og koordinere tilbageleveringen af de pågældende stjålne aktiver til disse lande.

1.9. **EU-institutionerne skal for deres vedkommende sikre, at de er et forbillede mht. gennemsigtighed, integritet og god forvaltningsskik** på en måde, så det bliver en reference for medlemsstaterne. Kun dermed vil EU-institutionerne have tilstrækkelig autoritet og troværdighed til at iværksætte, styre og gennemføre de foranstaltninger, der er beskrevet ovenfor. Med henblik herpå bør institutionerne **tilstræbe maksimal ansvarliggørelse og gennemsigtighed** i beslutningsprocessen, hvilket vil omfatte oprettelse af et »lovgivningsmæssigt fodspor« for EU's lovgivning og politikker — dvs. en offentlig og rettidig oversigt over samspillet mellem EU-institutionerne, medlemsstaterne og lobbyisterne — såvel som lovgivning om obligatorisk registrering af lobbyisme i EU.

1.9.1. EU bør også være konsekvent og proaktiv mht. **overvågning og forebyggelse af interessekonflikter**, da dette kan påvirke beslutningstagningen. Der bør etableres uafhængige etiske komitéer med beføjelse til at udstede bindende henstillinger og sanktioner. Yderligere reformer bør fastlægges i den femårige handlingsplan, som der henvises til i henstilling (1), og under hensyntagen til konklusionerne i Kommissionens og OLAF's rapporter om bekæmpelse af korruption.

1.10. **EØSU bør** gøre en målrettet indsats for at bidrage til bekæmpelse af korruption i EU ved at:

- øge bevidstheden i civilsamfundet som led i opfølgningen på udtalelsen
- involvere sig i den relevante offentlig-private dialog om korruption, sådan som Kommissionen har ønsket det
- inddrage spørgsmålet om bekæmpelse af korruption og svig i kommende udtalelser og overveje yderligere udtalelser, herunder udtalelser om sektorspecifik korruption

- rejse debatten som led i samarbejdet med de nationale økonomiske og sociale råd og kontakten med interessenterne og som led i EØSU's eksterne aktiviteter
- overveje en revision af EØSU's interne kodeks for god forvaltningsskik og adfærdskodeksen for EØSU's medlemmer, herunder indførelse af interne regler om informanter
- fremme løbende samarbejde med EU-institutionerne (Rådet, Kommissionen, Europa-Parlamentet), relevante agenturer og Regionsudvalget om indsatsen for bekæmpelse af korruption
- nedsætte en antikorrupsionsovervågningsgruppe.

2. Beskrivelse af korruption

2.1. **Korruption defineres med inspiration i FN's konvention mod korruption ofte som »enhver form for magtmisbrug for personlig vindings skyld«. Denne definition er udgangspunkt for nærværende udtalelse.**

2.2. Korruption er meget udbredt globalt. **Korruption i Europa anslås at koste EU's skatteborgere omkring 120 mia. EUR om året** (ekskl. svindel med EU-midler), hvilket næsten svarer til EU's samlede årlige budget, svarende til én procent af EU's BNP. Korruptionen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. I mange medlemsstater gennemsyrrer korruptionen alle lag af den offentlige og private sfære. Kommissionen siger i indledningen til 2014-rapporten om bekæmpelse af korruption i EU, at »korruption (i alvorlig grad) skader økonomien og samfundet som helhed ... EU-medlemsstaterne er også berørt heraf. Korruption... har indvirkning på princippet om god regeringsførelse, forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser og konkurrence på markederne. I ekstreme tilfælde underminerer den borgernes tillid til de demokratiske institutioner og processer.«

2.3. **Korruption har mange ansigter.** Den kan klassificeres som korruption i den offentlige sektor, korruption i den private sektor og politisk korruption, afhængigt af i hvilken sektor den forekommer. Korruption involverer altid mindst to samtykkende aktører i den ulovlige handling.

2.3.1. Typiske eksempler på korruption er bestikkelse, både i dens aktive og passive form, herunder tilbud om eller indrømmelse af en fordel og accept af eller anmodning om en sådan som en tilskyndelse til en lovlig, ulovlig eller uetisk handling, og som kan have form af gaver, lån, gebyrer, smøring (»betalinger under bordet«), belønninger (»returkommission«) og andre fordele såsom skattenedsættelse, godkendelse, tjenesteydelser, sponsorater og donationer. Korruption er i mange tilfælde knyttet til andre former for ulovlig praksis, som f.eks. prisaftaler, samordning af tilbudsgivning, hvidvaskning af penge, ulovlig berigelse, afpresning og bedrageri. Korruption er også til stede i mindre håndgribelige transaktioner, såsom favoritisme og nepotisme i forbindelse med ansættelse af offentligt ansatte, misbrug af indflydelse og udveksling af vennetjenester, klientelisme, uetisk praksis i forbindelse med immunitet, amnesti og privatisering, bestikkelse af rets- og politimyndigheder, finansiering af politiske partier og manipulation af valgkampagner. Uregulerede eller dårligt håndterede interessekonflikter kan føre til korruption for eksempel i form af tilbud om lukrative stillinger i virksomheder uden »karensperiode« til tidligere offentlige tjenestemænd (»svingdørsfænomenet«).

2.3.2. Der er en række faktorer, der fremmer alle disse uetiske og illegale aktiviteter. Dette omfatter retlige hindringer (immunitet til folkevalgte og forældelseslove); manglende internationale standarder, adfærdskodekser, etiske retningslinjer og fyldestgørende varslingsmekanismer; manglende gennemsigtighed omkring den offentlige beslutningsproces, og hvordan denne påvirkes, f.eks. manglende offentliggørelse af valgte eller udnævnte personers eksterne indtægter og aktiviteter eller af uigennemsigtige møder med personer med henblik på at påvirke sådanne beslutninger.

2.3.3. Korruption er ofte knyttet til den uformelle økonomi og til organiseret kriminalitet. I sin trusselsvurdering om grov og organiseret kriminalitet (SOCTA) fra 2013 anslår Europol, at der i øjeblikket er 3 600 organiserede kriminelle grupper og netværk, der opererer inden for EU's grænser, som i stigende grad infiltrerer alle dele af økonomien.

2.4. **Korruption ses som et stort og tiltagende tværnationalt problem i hele EU og på internationalt plan.** Korruption stopper ikke ved landegrænserne.

2.5. I juni 2011 tog **Kommissionen** et vigtigt skridt til at håndtere og bekæmpe korruption i Europa med vedtagelsen af en samlet pakke til bekæmpelse af korruption. Der blev på **EU-plan indført en indberetningsmekanisme for korruption**. I februar 2014 blev EU's første rapport om bekæmpelse af korruption — COM(2014) 38 final — offentliggjort. Tanken er, at der hvert andet år skal udsendes nye rapporter. Denne første rapport **sigter mod at lancere en bred debat mellem interesseparterne, herunder civilsamfundet, for at understøtte indsatsen mod korruption og finde måder, hvorpå EU-institutionerne kan bidrage til at bekæmpe korruption**. Ideen om »samfundets deltagelse« er inspireret af artikel 13 i FN's konvention mod korruption.

2.5.1. Rapporten omhandler bestikkelsesproblemer, der er specifikke for de enkelte medlemsstater, og understreger, at medlemsstaterne generelt bør styrke deres bestræbelser på at bekæmpe korruption, da de ikke i tilstrækkelig grad omsætter, gennemfører og håndhæver bestemmelserne i de relevante internationale og europæiske instrumenter.

2.5.2. Sammen med rapporten blev der offentliggjort to **Eurobarometerundersøgelser**: a) den særlige Eurobarometerundersøgelse om korruption, og b) den erhvervsorienterede »Flash Survey«.

2.5.2.1. De vigtigste elementer i undersøgelserne er følgende (alle talstørrelser henviser til antallet af EU-borgere/virksomheder, der besvarede spørgeundersøgelsen):

- **tre fjerdedele af EU-borgerne mener, at korruption er udbredt i deres hjemland**. I ti medlemsstater er tallet højere end 90 %
- **mere end halvdelen af europæerne mener, at korruptionsniveauet er steget de seneste tre år**
- **tre fjerdedel af europæerne siger, at bestikkelse og udnyttelse af forbindelser ofte er den nemmeste vej til at opnå visse offentlige tjenesteydelser (f.eks. lægehjælp og sundhedsydelser) i deres lande**
- **over to tredjedele af europæerne mener, at der er korruption i EU's institutioner, og mere end halvdelen af dem mener, at institutionerne ikke medvirker til at mindske korruptionen i Europa**
- **omkring halvdelen af virksomhederne mener, at korruption udgør et problem for at drive virksomhed**. Statsjede virksomheder og den offentlige sektor, herunder skatte- og toldmyndighederne, synes særligt sårbare
- **over halvdelen af virksomhederne bemærker, at korruption er et udbredt fænomen i offentlige indkøb**, som følge af interessekonflikter, uigennemsigtig praksis og favoritisme. Offentlige indkøb vedrørende projekter og kontrakter inden for byudvikling, infrastruktur, byggeri og sundhedspleje udpeges som særligt sårbare for korruption på alle niveauer.

2.6. En OECD-rapport fra december 2014 viser, at omfanget af **bestikkelse i udlandet** fortsat er uacceptabelt stort. Den beskriver over 400 tilfælde af bestikkelse af udenlandske embedsmænd i perioden 2009-2014. Bestikkelsen udgjorde i gennemsnit 11 % af den samlede værdi af transaktionen og var i mange tilfælde knyttet til offentlige indkøb. To tredjedele af tilfældene fandt sted i fire sektorer: udvindingssektoren, bygge- og anlægssektoren, transport- og lagersektoren og informations- og kommunikationssektoren.

2.7. For så vidt angår indsatsen for at beskytte **EU's finansielle interesser (skatteydernes penge, der håndteres af EU)**, blev der i 2013 rapporteret 16 000 tilfælde af **uregelmæssigheder (ca. 2 mia. EUR) i forbindelse med anvendelsen af EU's midler**, hvoraf der i 1 600 sager (350 mio. EUR) var tale om svig. Siden 2009 er antallet af indberettede uregelmæssigheder steget med 22 % og værdien heraf med 48 %. Forfalskning af dokumenter (sandsynligvis ofte knyttet til korruption) var den vigtigste kilde til denne adfærd. Den Europæiske Revisionsret konstaterede i sin årsberetning for 2013 **misbrug eller fejl ved ca. 5 % af de tildelte EU-midler**, især i regionalpolitik, energi og transport, landbrug, miljø, fiskeri og sundhed.

3. Internationale instrumenter til bekæmpelse af korruption og bestikkelse

3.1. Ud over deres egen nationale lovgivning om bekæmpelse af bestikkelse og korruption er EU's medlemsstater parter i en række internationale konventioner og traktater og overholder desuden den relevante EU-lovgivning. Hver af disse konventioner har sine egne procedurer for overvågning, der normalt omfatter en eller anden form for peerevaluering.

3.2. De vigtige internationale instrumenter og mekanismer til bekæmpelse af korruption er:

- FN's konvention mod korruption (UNCAC)
- OECD-konventionen om bekæmpelse af bestikkelse af udenlandske tjenestemænd i forbindelse med internationale forretningstransaktioner
- Europarådets strafferetskonvention om korruption fra 1999; civilretskonvention om korruption.

3.3. EU's vigtigste retsinstrumenter til bekæmpelse af korruption er:

- Artikel 83, stk. 1, i EUF-traktaten, der giver EU mandat til at håndtere alvorlig kriminalitet (hvor bl.a. korruption nævnes) med en europæisk eller grænseoverskridende dimension
- Artikel 325, stk. 4, i EUF-traktaten, der udgør et retsgrundlag for alle nødvendige foranstaltninger for at bekæmpe svig, der skader EU's finansielle interesser
- 1997-konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, der involverer tjenestemænd i EU eller i EU's medlemsstater
- rammeafgørelse (2003/568/RIA) om bekæmpelse af bestikkelse i den private sektor.

3.4. UNCAC er den mest omfattende af de internationale konventioner. Alle EU's medlemsstater har ratificeret konventionen, og EU er også medunderskriver.

3.5. EU har vedtaget direktiver, meddelelser og rammeafgørelser, som hovedsagelig fastlægger minimumsstandarder og behandler emner, der vedrører bekæmpelse af korruption og svig: skattesvig og skatteunddragelse, hvidvaskning af penge, virksomhedernes sociale ansvar, rapportering om ikke-finansielle transaktioner, virksomhedsstyring, offentlige indkøb og revision. EØSU har med jævne mellemrum afgivet udtalelser om disse EU-initiativer.

3.6. EU har også indført bestemmelser om bekæmpelse af korruption og svig i sine finansieringsprogrammer — både internt og eksternt (herunder samhørighedspolitikken, regionalpolitikken, landbrugspolitikken, udviklingspolitikken, naboskabspolitikken og udviklingspolitikken).

3.7. Som et første middel til at beskytte lovlige EU-virksomheder på markederne i tredjelande bør de principper, der er indeholdt i betragtning 65 i CEF-forordning (EU) nr. 1316/2013, og regel nr. 3.24 i EBRD's »Procurement Policies and Rules«, som kræver en rimelig risikoallokering i forbindelse med en kontrakt, medtages i teksten til alle EU's instrumenter, der beskæftiger sig med EU's midler.

3.8. Kommissionen har siden 2011 på grundlag af EUF-traktatens artikel 325 gennemført en omfattende **strategi til bekæmpelse af svig** (CAFS, COM(2011) 376) med henblik på at forbedre alle dimensionerne af bekæmpelsen af svig — forebyggelse, afsløring og betingelserne for undersøgelser af svig og for at opnå tilstrækkelig tilbagesendelse og afskrækkelse, ved hjælp af afskrækkende sanktioner. Kommissionens tjenestegrene har udviklet sektorspecifikke strategier til bekæmpelse af svig. Direktivforslaget (COM(2012) 363) om strafferetlig bekæmpelse af svig rettet mod Den Europæiske Unions finansielle interesser er ligeledes relevant.

4. Selvregulering — etiske kodekser vedrørende korruption og bestikkelse

4.1. **Selvregulering spiller en vigtig rolle i bekæmpelsen af korruption og bestikkelse.** Virksomhederne inddrager i stigende grad socialt ansvar, regelefterlevelse og korruptionsbekæmpelse som en del af deres overordnede politik og forvaltning. Individuelle virksomheders etiske adfærdskodekser er hovedsageligt baseret på internationale, sektorspecifikke retningslinjer og skal også omfatte implementering af relevante EU-standarder (rapportering om ikke-finansielle transaktioner, virksomhedernes sociale ansvar osv.). Hovedformålet med en virksomhedskodeks er at fremme etisk adfærd i alle virksomhedens aktiviteter, forpligte alle aktører og gennemføre kodeksen på en gennemsigtig og inklusiv måde, idet den tillige tages op inden for rammerne af den sociale dialog.

4.2. De centrale **internationale retningslinjer** og mekanismer, der beskriver principperne for, hvordan virksomheder kan undgå korruption og bestikkelse og fremme etisk adfærd og gennemsigtighed, er:

- ICC's regler om bekæmpelse af korruption, retningslinjer for rapportering af uregelmæssigheder (whistleblowing), håndbøger osv.
- FN's Global Compact, ti principper om bekæmpelse af korruption og de tilhørende retningslinjer om rapportering
- OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder: anbefaling nr. 7 om »Bekæmpelse af bestikkelse, opfordring til bestikkelse og afpresning«
- ISO-standard 37001 om »forvaltningssystemer til bekæmpelse af bestikkelse«, (under udarbejdelse ISO PC/278)
- Verdensbankgruppens retningslinjer for korruptionsbekæmpelse
- Global Reporting Initiative (GRI, GR4)
- Transparency Internationals forretningsprincipper om bekæmpelse af bestikkelse, osv.

Sektorspecifikke retningslinjer på EU-niveau — f.eks. den europæiske byggeindustri (www.fiec.org, herunder relevante retningslinjer og fælles erklæringer), udvindingsindustrien (www.eiti.org) — er af central betydning i de pågældende sektorer. Det samme gælder for nationale retningslinjer (f.eks. den tyske kodeks for bæredygtighed, Dansk Industris retningslinjer), som anses for at have en væsentlig rolle i styringen af virksomhedernes adfærd.

4.3. Europa-Parlamentet og Kommissionen har vedtaget deres egne interne etiske retningslinjer som supplement til de forpligtelser, der påhviler tjenestemænd i henhold til EU's personalevedtægt, herunder en adfærdskodeks for medlemmer af Kommissionen og en adfærdskodeks for Europa-Parlamentets medlemmer med retningslinjer for, hvordan man behandler gaver og donationer, andre økonomiske interesser og interessekonflikter. EØSU har vedtaget tilsvarende kodekser.

5. Bemærkninger vedrørende virksomhedernes og civilsamfundets synsvinkel

5.1. Situationen med hensyn til **korruption** og svig i forbindelse med offentlige midler **inden for EU er uacceptabel**. Konsekvenserne mærkes tydeligt af civilsamfundet og erhvervslivet. Korruption medfører yderligere udgifter for forbrugerne og et usikkert miljø for virksomheder, som lever op til etiske standarder. EØSU noterer sig med utilfredshed den udbredte korruption og svig i EU's medlemsstater samt visse regeringers og lokale myndigheders svage politiske vilje til at bekæmpe korruption effektivt, herunder utilstrækkelig gennemførelse og håndhævelse af eksisterende internationale, europæiske og nationale instrumenter.

5.1.1. Borgerne og de sociale og økonomiske aktører har, uanset hvor de bor i Europa, ret til at leve i et gennemsigtigt og retfærdigt ledet samfund baseret på retsstatsprincippet. Finanskrisen og eurokrisen har ført til, at borgerne i stigende grad kritiserer åbenlys korruption og **har dalende tillid eller helt mistet tilliden** til demokratisk styring på EU-niveau, og dermed til øget **EU-skepsis**. **Civilsamfundet forventer**, at EU og medlemsstaterne styrker deres indsats for at bekæmpe korruption og svig. Beslutningstagerne skal klart vise, at de handler i offentlighedens interesse.

5.2. Af disse grunde **engagerer EØSU sig selv** i bestræbelserne på at tackle problemet. Udvalget **reagerer** på Kommissionens ønske om, at civilsamfundet skal være med til at bekæmpe korruption. Udtalelsens hovedformål er at **bidrage** til Kommissionens næste rapport om bekæmpelse af korruption (i 2016), såvel som at gøre sit til at **øge bevidstheden**, udbrede information og fremme gennemsigtigheden.

5.3. **Korruption er ikke kun et spørgsmål om integritet og etik, men også om økonomi, eftersom den skader den lovlige økonomi** — retfærdige vilkår og betingelser for handel, investeringer og konkurrence — og dermed påvirker vækst og konkurrenceevne. Tal fra Verdensbanken og Det Verdensøkonomiske Forum viser, at den økonomiske konkurrenceevne er tæt knyttet til en regerings evne til at bekæmpe korruption. Undersøgelser har vist, at kontrol af korruption i EU hænger tæt sammen med, hvor let det er at drive forretning, samt at korruption har negative konsekvenser for de private investeringer.

5.3.1. Korruption giver virksomhederne øgede omkostninger, eftersom »rene« virksomheder risikerer at miste kontrakter i et korruptionspræget miljø. Korruption hæmmer således det indre markedes effektivitet og kan således få en negativ indvirkning på bestræbelserne for at nå målene for 2020-strategien for vækst og for at forbedre Europas globale konkurrenceevne. Korruption svækker dermed mulighederne for at forbedre beskæftigelsen og velstanden i Europa og konkurrenceevnen for de virksomheder i EU, der er aktive uden for EU.

5.3.2. **Virksomheder med et godt antikorrupsionsrenommé tiltrækker investorer.** Erhvervslivets image er i fare, når en virksomhed findes skyldig i bestikkelse og korruption. Det vil ikke alene skade virksomhedens eget rygte, men vil placere erhvervslivet som sådan i et dårligt lys. Imidlertid bør man også tage de administrative og økonomiske byrder for virksomhederne og især SMV'erne i betragtning i forbindelse med bestemmelserne om overholdelse af antikorrupsionslovgivningen og krav om rapportering.

5.4. Medierne rapporterer regelmæssigt om **korruption på højeste niveau** i mange medlemsstater, såvel som andre steder i verden. **Politisk korruption** (f.eks. i forbindelse med udnævnelser, bestikkelse og finansiering af politiske partier og valgkampagner, manipulation af sportsarrangementer) **opfattes, navnlig når rets- og politimyndigheder er involveret, blandt borgerne som værende særdeles skadelig for samfundet.** Der skal sættes en stopper for denne praksis samt den udbredte anvendelse af »penge under bordet« i mange medlemsstater, som påvirker borgernes dagligdag. Disse fænomener i samfundet synes at være baseret på en ændret opfattelse af, hvad der er lovligt. Det bør der tages fat på: Borgerne har ret til retsstatsbaseret og velfungerende forvaltning og offentlige tjenesteydelser, der er fri for korruption. Der er brug for en holdningsændring, og en gennemsigtighedskultur bør erstatte en korruptionskultur, hvor en sådan findes. Dette bør i bund og grund tackles ved hjælp af lovgivning og indgå som led i opdragelse og uddannelse.

5.5. **EØSU støtter Kommissionens tiltag og henstillinger vedrørende bekæmpelse af korruption,** EU's bestræbelser på at bekæmpe svig samt Europa-Parlamentets indsats, navnlig handlingsplanen for 2014-2019 til bekæmpelse af organiseret kriminalitet, korruption og hvidvaskning af penge. Desuden er henstillingerne i rapporterne fra Europarådets Sammenslutning af Stater mod Korruption (GRECO), FN, OECD og ICC uundværlige og bør tages med i betragtning i forbindelse med styrkelsen af EU's og medlemsstaternes politikker og aktiviteter til bekæmpelse af korruption.

5.6. Den stærke indbyrdes afhængighed mellem medlemsstaternes økonomier og de grænseoverskridende pengestrømmes stigende omfang og hastighed øger risikoen for, at korruption spredes inden for EU. Korruption er **blevet et grænseoverskridende fænomen** og kan ikke længere ses som et rent nationalt strafferetligt anliggende. Det kan sammenlignes med en smitsom sygdom, som ingen kan siges automatisk at være immun over for. Der er behov for et målrettet sundhedsvæsen. For at opnå betydelige fremskridt skal den nuværende fragmenterede tilgang erstattes af en mere sammenhængende tilgang. Kommissionens rapporter bør tage dette aspekt op på passende vis: **Antikorrupsionsforanstaltninger skal udformes og gennemføres inden for rammerne af et stadig mere integreret Europa og en stadig mere globaliseret økonomi.**

5.6.1. **Korrupsionsbekæmpelse skal derfor sættes højere på EU's dagsorden.** EU bør indtage en mere fremtrædende rolle for at fremme gennemsigtighed og sikre integriteten af det indre marked, de eksterne forbindelser, EU-institutionerne samt udgifterne. **Et stærkere fokus på bekæmpelse af korruption og svig bør indarbejdes i alle relevante EU-politikker,** både interne og eksterne. Virksomhederne og civilsamfundet forventer denne udvikling, og **udtalelsen henleder opmærksomheden på behovet for effektivt lederskab og koordination fra EU's side.** EU har mulighed for at udnytte sin politiske vægt til at fremme et EU-omspændende område baseret på integritet og høje standarder for bekæmpelse af korruption.

5.7. Der er behov for intet mindre end et **udtrykkeligt løfte** — en europæisk pagt om bekæmpelse af korruption for at opnå en troværdig og samlet strategi. Det skal **styres »fra toppen«**, og det er nødvendigt at inddrage alle relevante aktører på EU-, nationalt og lokalt plan i disse bestræbelser.

5.8. **Medlemsstaterne står i første række** i bekæmpelsen af korruption og svig. Gennemførelse af effektive foranstaltninger til bekæmpelse af korruption er deres ansvar (især robust lovgivning og en velfungerende korruptionsbekæmpelsesmyndighed, som kan håndtere korruption inden for politisk og retlig forvaltning og organiseret kriminalitet), og det gælder også deres proaktive deltagelse i det tværnationale samarbejde og i at øge den offentlige bevidsthed om bekæmpelse af korruption og svig.

5.8.1. **Inddragelse af civilsamfundet**, herunder virksomheder, erhvervs sammenslutninger og arbejdsmarkedets parter, i den nationale indsats for at bekæmpe korruption vil være vigtig, især med det formål at **skabe øget bevidsthed og tilbyde vejledning** om, hvordan man undgår korruption, svig og bestikkelse. De enkelte virksomheders og myndigheders adfærd er af central betydning i denne sammenhæng. Nationale fora, f.eks. **OECD's nationale kontaktpunkter** og **Transparency Internationals juridiske rådgivningscentre (ALACs)**, ville ligeledes spille en væsentlig rolle i den nationale indsats for at bekæmpe korruption. Medierne bør påtage sig deres grundlæggende rolle og ansvar med hensyn til at øge offentlighedens bevidsthed om korruption og indsatsen for bekæmpelse af korruption i medlemsstaterne.

Bruxelles, den 16. september 2015.

Henri MALOSSE
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
